

Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη: Το άρθρο παρουσιάζει το επίπεδο στο οποίο βρίσκεται η συμβουλευτική ψυχολογία στην Ελλάδα σήμερα και τις μελλοντικές της κατευθύνσεις. Ειδικότερα, η εργασία βασίζεται σε ανάλυση SWOT εστιάζοντας σε θέματα όπως η ταυτότητα της συμβουλευτικής ψυχολογίας στην Ελλάδα, τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία της, οι ευκαιρίες για ανάπτυξη, οι στόχοι και στρατηγικές για την προαγωγή της. Ξεκινώντας από μια σύνομη ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη της συμβουλευτικής ψυχολογίας, το άρθρο προχωρά στην αναγνώριση των δυνατών της σημείων, που περιλαμβάνουν την ταχεία ανάπτυξη της επαγγελματικής και ερευνητικής της δραστηριότητας και το αυξανόμενο αίτημα για εξειδικευμένη μεταπτυχιακή εκπαίδευση και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Τα αδύνατα σημεία της περιλαμβάνουν τη χαμηλή αναγνώριση που έχει ως κλάδος ειδίκευσης της ψυχολογίας, συγκριτικά με την κλινική ψυχολογία, όπως επίσης και την έλλειψη μιας ξεκάθαρης επαγγελματικής ταυτότητας. Οι ευκαιρίες επικεντρώνονται γύρω από τη δυνατότητα που προσφέρουν τα μεταπτυχιακά προγράμματα στη συμβουλευτική ψυχολογία που μόλις ξεκίνησαν να προετοιμάσουν επαγγελματίες με προσόντα, καθώς και γύρω από τη δυνατότητα να ενσωματωθούν υπηρεσίες συμβουλευτικής ψυχολογίας, όχι μόνο σε φορείς ψυχικής υγείας αλλά και σε άλλους οργανισμούς εκπαίδευσης και απασχόλησης. Τέτοιον είδους βήματα θα αποσαφηνίσουν και στο ευρύ κοινό τι είναι ακριβώς η συμβουλευτική ψυχολογία, και θα συντελέσουν στην αναγνώριση και αποδοχή της ως ξεχωριστής ειδίκευσης της ψυχολογίας. Μια από τις μεγαλύτερες απειλές αλλά και προκλήσεις που αντιμετωπίζει η συμβουλευτική ψυχολογία στην Ελλάδα έχει να κάνει με όλους εκείνους τους επαγγελματίες, οι οποίοι, χωρίς να διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα ή μια επαρκή επαγγελματική εμπειρία, αυτοπροσδιορίζονται ως συμβουλευτικοί ψυχολόγοι χωρίς να υφίστανται καμία κύρωση.

Λέξεις κλειδιά: Συμβουλευτική ψυχολογία, SWOT ανάλυση.

Διεύθυνση: Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ναυαρίνου 13α, 106 80 Αθήνα.
Τηλ.: 210-3688533. E-mail: mmalik@ecd.uoa.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εστιάζεται στην ταυτότητα της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα, στα δυνατά και αδύνατα σημεία της, στις ευκαιρίες που της παρουσιάζονται για ανάπτυξη, καθώς και σε στόχους που προωθεί και στρατηγικές που πρέπει να ακολουθήσει για την πρόοδό της τα επερχόμενα χρόνια. Βασίζεται στην ανάλυση SWOT (Strengths = Δυνάμεις, Weaknesses = Αδυναμίες, Opportunities = Ευκαιρίες, Threats = Απειλές). Η ανάλυση αυτή εξετάζει τις εσωτερικές δυνάμεις και αδυναμίες καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές που αντιμετωπίζει ένας επιστημονικός κλάδος. Είναι ένα από τα πιο γνωστά εργαλεία επιχειρησιακής ανάλυσης. Ειδικότερα, η εργασία στηρίζεται στο παράδειγμα που παρουσίασαν τον Ιανουάριο του 2007 αναλυτές από 12 διαφορετικές χώρες στο ειδικό τεύχος του περιοδικού *Applied Psychology: An International Review* (τόμος 56), με επιμελητές έκδοσης τους Frederick T. L. Leong και Mark L. Savickas.

Ορισμός

Ο όρος “συμβουλευτική” προέρχεται ετυμολογικά από την πρόθεση *συν* (με, μαζί) και το ουσιαστικό *βουλή* (σκέψη, απόφαση) ή το ρήμα *βουλεύομαι* (σκέφτομαι, κάνω σχέδια ή αποφασίζω μετά από σύσκεψη με κάποιο άλλο πρόσωπο, δηλαδή συσκέπτομαι) (Μπαμπινιώτης, 2002). Είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει οποιαδήποτε διαδικασία κατά την οποία ένα άτομο βοηθιέται μέσα από τη συζήτηση να ξεκαθαρίσει σκέψεις και συναισθήματα, να ξεπεράσει δυσκολίες, και να μάθει περισσότερα για τον εαυτό του.

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία αποτελεί την ειδίκευση της ψυχολογίας, η οποία διευκολύνει τη διά βίου προσωπική και διαπροσωπική λειτουργικότητα, εστιάζοντας σε συναισθηματικές, κοινωνικές, επαγγελματικές, εκπαιδευτικές, αναπτυξιακές ανησυχίες, καθώς και ανησυχίες που συνδέονται με την υγεία και την οργανωτική συμπεριφορά (Μαλικιώση-Λοϊζου, 2007). Θεωρείται ότι προωθεί τη θέσπιση προσωπικών στόχων και προσφέρει θετικά μοντέλα με βάση τα οποία μπορεί κανείς να ενδυναμώσει τα προτερήματά του και να δώσει στον εαυτό του τη δυνατότητα για βέλτιστη λειτουργικότητα και ποιότητα ζωής. Βοηθάει ανθρώπους που δεν έχουν σοβαρή ψυχική διαταραχή, περνούν όμως μια δύσκολη περίοδο ή αντιμετωπίζουν ένα πρόβλημα που δεν μπορούν να λύσουν μόνοι. Γενικότερα, η ενασχόληση της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας με ζητήματα που άπτονται των αλληλεπιδράσεων του ατόμου με το περιβάλλον του διεκδικεί τα πλαίσια μέσα στα οποία μπορεί να εφαρμοσθεί.

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία είναι η ειδίκευση της Ψυχολογίας με το μεγαλύ-

τερο εύρος επαγγελματικών ενασχολήσεων. Εκτός από το ελεύθερο επάγγελμα, οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι εργάζονται σε πανεπιστημιακά ιδρύματα, σε συμβουλευτικά κέντρα φοιτητών, σε σχολεία και άλλους εκπαιδευτικούς χώρους, σε νοσοκομεία και ιδιωτικές κλινικές, σε κέντρα ψυχικής υγείας, σε κοινοτικά πλαίσια, σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες, σε επιχειρήσεις και σε πολλές άλλες θέσεις.

Ιστορική εξέλιξη

Η φιλοσοφική καταγωγή της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας ανάγεται στη Σωκρατική διαλεκτική μέθοδο συζήτησης, δεδομένου ότι ο Σωκράτης ήταν ο φιλόσοφος που για πρώτη φορά εστίασε τη φιλοσοφική αναζήτηση στην εξέταση και γνώση του εαυτού και ήταν ο πρώτος υποστηρικτής μιας προσωποκεντρικής θεώρησης για τον κόσμο. Τα ρητά που αποδίδονται στο Σωκράτη όπως “γνώθι σεαυτόν”, “ο δ’ ανεξέταστος βίος ου βιωτός ανθρώπω”, “έξωθεν δε όσα έχω, τοις εντός είναι μοι φίλια” (και όσα εξωτερικά έχω αγαθά ας είναι αρμονικά με τα εσωτερικά μου) (Πλάτων, Φαίδρος, 279 β, 2000), επηρέασαν τη σύγχρονη σκέψη και είναι αναπόσπαστα στοιχεία του πυρήνα της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Το μήνυμα προς τους οπαδούς του να φροντίζουν την ψυχή και να “βλέπουν” ό,τι καλό υπάρχει μέσα τους, μαζί με την πρόσκληση για αυτοεξέταση και αυτοανάλυση, δικαιωματικά τον κατατάσσει ως μέλος της κοινότητας της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας.

Η Συμβουλευτική, ως εξειδικευμένη υπηρεσία που προσφέρεται από εκπαιδευμένους επαγγελματίες πέραν των ψυχολόγων, εμφανίστηκε σχετικά πρόσφατα στην Ελλάδα. Η Ελλάδα παραδοσιακά χαρακτηρίζεται ως ένας πολιτισμός συλλογικότητας (Nezlek, Kafetsios, & Smith, 2008. Triandis, 1994), όπου η οικογένεια, οι φίλιες και άλλου είδους κοινωνικές σχέσεις έχουν πολύ μεγάλη αξία. Υπό αυτό το πρίσμα, η συμβουλευτική παραδοσιακά ήταν ενσωματωμένη στο σύνθετο σύστημα υποστήριξης που προσφέρουν οι κοινωνικές σχέσεις. Παρότι ορισμένες πτυχές της αστικής οικογενειακής ζωής στην Ελλάδα έχουν πρόσφατα μετατραπεί από συλλογικές σε ατομικιστικές (Georgas, 1989. Mylonas, Gari, Giotsa, Pavlopoulos, & Panagiotopoulou, 2006), η παραδοσιακή ελληνική κοινωνία παραμένει περισσότερο συλλογική σε σχέση με την ατομικιστική παράδοση των περισσότερων δυτικών χωρών, από όπου και ξεπήδησε η ειδικότητα της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Είναι επομένως αναμενόμενο το γεγονός ότι οι Έλληνες ακόμη απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε γονείς και αδέρφια, καθώς και σε στενούς φίλους, όταν χρειάζονται κάποιον να συζητήσουν ένα πρόβλημα και να αναζητήσουν λύσεις (Kalantzi-Azizi & Malikiosi-Loizos, 1994. Μαλικιώση-Λοΐζου, 2000. Malikiosi-Loizos & Christodoulidi, 2008). Εντούτοις, είναι επίσης αλήθεια ότι υπάρχει μία αυξανόμενη τάση για αναζήτηση επαγγελματικής συμβουλευτικής βοήθειας από τους κατοί-

κους των μεγάλων αστικών κέντρων, μία τάση που σιγά σιγά επεκτείνεται και στις άλλες περιοχές της χώρας (βλ. και Παπαστυλιανού, Αλεξοπούλου, Δουλάμη, Ταμπούρη, & Τσόλη, 2009). Παρατηρείται επομένως μια αύξηση της αναζήτησης για ψυχολογική συμβουλευτική, γεγονός που καθιστά έντονη την ανάγκη για περισσότερους επαγγελματίες στο χώρο αυτό.

Ο όρος “συμβουλευτική” πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1950. Η αρχική εμφάνιση του όρου προέκυψε όταν τα Υπουργεία Εργασίας και Παιδείας εισήγαγαν τον επαγγελματικό προσανατολισμό στη χώρα μας. Συγκεκριμένα, το 1953, το Υπουργείο Παιδείας εισήγαγε τον επαγγελματικό προσανατολισμό στην κατάρτιση των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Την ίδια περίοδο το Υπουργείο Εργασίας, μέσω του ΟΑΕΔ, ξεκίνησε τη λειτουργία εξειδικευμένων γραφείων (Γραφεία Ευρέσεως Εργασίας, ΓΕΕ), τα οποία παρείχαν υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού με έμφαση στα ενδιαφέροντα και τη συμβουλευτική σταδιοδρομίας σε άνεργους νέους (Καλογήρου, 1986). Το 1954 δημιουργήθηκε στον ΟΑΕΔ ειδική σχολή με σκοπό να εκπαιδεύσει τους πρώτους Έλληνες επαγγελματικούς συμβούλους. Η σχολή εκείνη λειτούργησε μόνο για δύο έτη και κατάρτισε τους πρώτους επαγγελματικούς συμβούλους της χώρας μας, που στελέχωσαν τα γραφεία εύρεσης εργασίας του ΟΑΕΔ.

Αρκετά χρόνια αργότερα, το 1976, εισήχθη και ο θεσμός του επαγγελματικού προσανατολισμού (ΣΕΠ) στην εκπαίδευση (Δημητρόπουλος, 1994. Καλογήρου, 1986. Κασσωτάκης & Φωτιάδου - Ζαχαρίου, 2002). Το 1993 άρχισε να λειτουργεί στο Πανεπιστήμιο Αθηνών μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης με τίτλο “Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός”, ενώ το 1998 το Τ.Ε.Ι. Αθηνών ξεκίνησε πρόγραμμα ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Ο όρος “συμβουλευτική ψυχολογία” εμφανίστηκε στην Ελλάδα μόλις το 1980, όταν οι πρώτοι Έλληνες διδάκτορες στην ειδίκευση αυτή επέστρεψαν στη χώρα μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους στη συμβουλευτική ψυχολογία στις Η.Π.Α. Ενεργοποιήθηκαν προς την κατεύθυνση να κάνουν γνωστή τη συμβουλευτική ψυχολογία στην πατρίδα τους και έγιναν οι πρωτοπόροι στους τομείς της συμβουλευτικής και της συμβουλευτικής ψυχολογίας στην Ελλάδα. Μάλιστα έγραψαν και τα πρώτα ακαδημαϊκά εγχειρίδια στα ελληνικά (Δημητρόπουλος, 1992. Μαλικιώση-Λοΐζου, 1993). Η έκδοση αυτών των βιβλίων βοήθησε να οριοθετηθεί και να αποσαφηνιστεί η Συμβουλευτική Ψυχολογία ως ιδιαίτερος επιστημονικός κλάδος.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 άρχισαν, επίσης, να προσφέρονται για πρώτη φορά μαθήματα συμβουλευτικής ψυχολογίας σε προπτυχιακό επίπεδο, σε Τμήματα Ψυχολογίας και Παιδαγωγικών. Την ίδια περίοδο, ιδρύονται και οι πρώτες επαγγελματικές και επιστημονικές εταιρείες. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 άρ-

χισαν να δραστηριοποιούνται και ιδιωτικοί φορείς στο χώρο της συμβουλευτικής και της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Τέλος, διάφορα κέντρα ελευθέρων σπουδών, συνεργαζόμενα με αγγλόφωνα πανεπιστήμια του εξωτερικού, εισήγαγαν προγράμματα σπουδών και επαγγελματικής κατάρτισης στη συμβουλευτική και τη συμβουλευτική ψυχολογία και χορηγούσαν διπλώματα και πιστοποιητικά παρακολούθησης.

Επαγγελματικές και επιστημονικές εταιρείες

Η Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (www.elsesyp.gr) ιδρύθηκε το 1985 και από τότε δραστηριοποιείται ενεργά στην προσπάθεια για βελτίωση και διεύρυνση του επαγγελματικού προσανατολισμού και της συμβουλευτικής τόσο στα σχολεία όσο και στην ευρύτερη ελληνική κοινωνία. Αριθμεί σήμερα περίπου 1050 μέλη, οργανώνει συνέδρια και ημερίδες, και από το 1986 εκδίδει επιστημονικό περιοδικό με τον τίτλο *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*.

Από το 2000 εμφανίζονται ακόμη δύο σύλλογοι στο χώρο της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού: (α) ο Πανελλήνιος Σύλλογος Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, ένας μη κερδοσκοπικός επιστημονικός και επαγγελματικός σύλλογος που ιδρύθηκε από τους αποφοίτους της ΑΣΠΑΙΤΕ (Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης), ο οποίος εκδίδει και τριμηνιαίο περιοδικό με τίτλο *Συμβουλευτική και Προσανατολισμός*, και (β) ο Σύλλογος Ελλήνων Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Το 1994 ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής (www.hac.com.gr), μέλος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Συμβουλευτικής, η οποία σήμερα αριθμεί περίπου 150 μέλη, τα περισσότερα από τα οποία εργάζονται ιδιωτικά ή/και διδάσκουν σε ιδιωτικά κέντρα σπουδών. Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Συμβουλευτικής οργανώνουν διεθνή συνέδρια και άλλες επιστημονικές εκδηλώσεις με εκλεκτούς προσκεκλημένους από τον ελληνικό και διεθνή χώρο.

Η Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία (ΕΛ.Ψ.Ε.) (www.elpse.gr) ιδρύθηκε το 1991, ως το επιστημονικό σώμα της Ψυχολογίας στην Ελλάδα. Είναι μια πανελλήνια επιστημονική εταιρεία με βασικούς στόχους: (α) την προαγωγή της έρευνας και της διδασκαλίας της ψυχολογίας, (β) τη διατήρηση και ανάπτυξη της επιστημονικής επικοινωνίας μεταξύ των ψυχολόγων που διδάσκουν και καλλιεργούν ερευνητικά την ψυχολογία, (γ) την υποστήριξη της επιστημονικής προόδου των μελών της και τη διάδοση της επιστημονικής γνώσης και εμπειρίας στο ευρύ κοινό, και (δ) την προαγωγή της ψυχικής υγείας. Για να γίνει κανείς τακτικό μέλος απαιτείται να έχει διδακτορικό δίπλωμα. Πτυχιούχοι ψυχολογίας που είναι υποψήφιοι διδάκτορες μπορούν να εγγραφούν ως έκτακτα μέλη. Τα μέλη της Εταιρείας είναι σήμερα περίπου 550 και αυξάνονται συνεχώς. Επτά χρόνια μετά την ίδρυσή της η ΕΛ.Ψ.Ε. δη-

μιούργησε για πρώτη φορά κλάδους. Σ' αυτούς τους πρώτους 10 κλάδους ήταν και ο κλάδος της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας.

Ο κλάδος της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (www.counselingpsychology.gr) έχει περίπου 50 μέλη και τα τελευταία 11 χρόνια έχει διαδραματίσει πολύ ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη και εδραίωση της θέσης της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα. Έχει οργανώσει συνέδρια, σεμινάρια και εργαστήρια σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τόσο το ευρύ κοινό, όσο και τους φοιτητές αλλά και τους ειδικούς ψυχικής υγείας αναφορικά με τις ποικίλες εφαρμογές της. Μέχρι σήμερα, έχουν οργανωθεί τρία πανελλήνια συνέδρια με πολύ μεγάλη επιτυχία: (α) το πρώτο είχε ως θέμα τις εφαρμογές της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στο γυναικείο πληθυσμό, (β) το δεύτερο τις εφαρμογές της στους άνδρες και (γ) το τρίτο, και πιο πρόσφατο, που πραγματοποιήθηκε το 2010, είχε ως θέμα “Συμβουλευτική Ψυχολογία: Εφαρμογές και Προκλήσεις”. Επιπλέον, ο κλάδος έχει πραγματοποιήσει σεμινάρια σε θέματα όπως, δεξιότητες συμβουλευτικής, ενσυναίσθηση, σχολικός εκφοβισμός- θυματοποίηση, πολυπολιτισμική συμβουλευτική, καθώς και στην αφηγηματική προσέγγιση στη συμβουλευτική και την ψυχοθεραπεία. Οι συντονιστές του κλάδου έχουν επιμεληθεί τρία ειδικά τεύχη στο περιοδικό *Ψυχολογία*, το επίσημο περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (το οποίο είναι καταχωρημένο και στο psychINFO). Το τρίτο και πιο πρόσφατο τεύχος, που εκδόθηκε στις αρχές του 2008, είχε ως θέμα την “Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική Ψυχολογία: Θεωρία και Εφαρμογή” (επιμ. έκδοσης Μαλικιώση-Λοΐζου & Παπαστυλιανού). Τέλος, οι συντονιστές του κλάδου έχουν επιμεληθεί δύο συλλογικούς τόμους: ένα το 2006 με τίτλο “Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στις Γυναίκες” (Μαλικιώση-Λοΐζου, Σιδηροπούλου-Δημακάκου, & Κλεφτάρας, 2006) και ένα δεύτερο το 2009 με τίτλο “Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στους Άνδρες” (Μαλικιώση-Λοΐζου & Παπαστυλιανού, 2009) και οι δύο των εκδόσεων Ελληνικά Γράμματα.

Η ψυχολογική συμβουλευτική στα ελληνικά Α.Ε.Ι.

Η ανάγκη για την ύπαρξη και παροχή ψυχολογικής συμβουλευτικής στα ελληνικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) είχε διαπιστωθεί πριν από αρκετά χρόνια. Παρότι υπήρχε επιστημονική τεκμηρίωση για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές-τριες και κατά συνέπεια επείγουσα ανάγκη για ψυχολογική συμβουλευτική στήριξη, δεν υπήρχε καμία σχετική υπηρεσία στα ελληνικά Α.Ε.Ι. μέχρι το 1988.

Το δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού που πραγματοποιήθηκε το 1988 στην Αθήνα είχε εστιαστεί στις ανά-

γκες για συμβουλευτική και προσανατολισμό στην ανώτατη εκπαίδευση. Είχε επισημανθεί τότε ότι οι φοιτητές-τριες της ανώτατης εκπαίδευσης συναντούν μία σειρά από προβλήματα (Μαλικιώση-Λοΐζου, 1989) που για να τα αντιμετωπίσουν χρειάζονται συμβουλευτική στήριξη, για την οποία δεν υπήρχε καμία μέριμνα. Ένα μεγάλο ποσοστό των φοιτητών-τριών (67%) είχε απαντήσει σε σχετική ερώτηση συνέντευξης ότι δεν υπήρξαν ποτέ αποδέκτες υπηρεσιών συμβουλευτικής ή προσανατολισμού από κάποιον καθηγητή ή άλλο πρόσωπο προκειμένου να βοηθηθούν στην επίλυση των προβλημάτων τους (Μαλικιώση-Λοΐζου, 1992. Τζέπογλου, 1989). Το συνέδριο προέβλεπε ως επιτακτική την ανάγκη ίδρυσης Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε όλα τα Α.Ε.Ι. (Kalantzi-Azizi & Malikioti-Loizos, 1994). Την ανάγκη για συμβουλευτική στήριξη τονίζουν φοιτητές και φοιτήτριες και σε νεότερες έρευνες (Ευσταθίου, 2000).

Η πρώτη προσπάθεια εγκαθίδρυσης ενός συμβουλευτικού κέντρου για φοιτητές έγινε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το 1988. Όμως, δεδομένου ότι συστάθηκε από το τμήμα Ψυχιατρικής αναμφισβήτητα έδωσε περισσότερη έμφαση σε ψυχιατρικά ζητήματα. Το 1989, μετά από πρόταση του Τομέα Ψυχολογίας, του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων άρχισε να λειτουργεί ένα συμβουλευτικό κέντρο, υπό την πίεση κάποιων σοβαρών ψυχολογικών προβλημάτων που εμφανίστηκαν σε φοιτητές. Στη συνέχεια, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, μετά από πρόταση του Τομέα Ψυχολογίας, του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, ιδρύει το 1990 το δικό του συμβουλευτικό κέντρο για φοιτητές-τριες, το οποίο από το 2002 μετονομάζεται σε Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών (www.uoa.gr/skf/) (Καλατζή-Αζίζι, 1996). Την επόμενη χρονιά λειτούργησε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και Κέντρο Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Περίπου την ίδια περίοδο, διάφορα Τ.Ε.Ι. της χώρας ξεκίνησαν τη λειτουργία των δικών τους κέντρων.

Επιπλέον, το 1995 ξεκίνησε τη λειτουργία του το Συμβουλευτικό Κέντρο Ομηλικών (ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ.) (www.sykeom.ecd.uoa.gr) στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών, βασιζόμενο στη φιλοσοφία ότι οι συνομήλικοι έχουν την ικανότητα να παρηγορούν, να καθησυχάζουν και να υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον, σε ένα πλαίσιο ισότιμης σχέσης (Μαλικιώση-Λοΐζου, Στιβακάκη, & Τσεριμίδου, 2007). Το ΣΥ.ΚΕ.ΟΜ. λειτουργεί έκτοτε σε εθελοντική βάση, από φοιτητές-τριες εκπαιδευμένους-ες σε δεξιότητες συμβουλευτικής και είναι το μόνο αυτού του τύπου που υπάρχει αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα. Πρόσφατα, ενέταξε στις υπηρεσίες του τη συμβουλευτική ομηλικών καθώς και φοιτητών-τριών ομηλικών με αναπηρίες, και το Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών (βλ. και ιστοσελίδα www.mbes.uoa.gr).

Τέλος, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης λειτουργεί το Κέντρο

Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚΕ.ΣΥ.Ψ.Υ.) φοιτητών-τριών, το οποίο ιδρύθηκε το 1997 από την Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής του Ιδρύματος, με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν φοιτητές και φοιτήτριες. Το ΚΕ.ΣΥ.Ψ.Υ. παρέχει συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, ατομική ή ομαδική, σε θέματα που άπτονται της προσωπικής, κοινωνικής και ακαδημαϊκής ζωής των φοιτητών-τριών, ενώ παράλληλα διοργανώνει ανοικτές εκδηλώσεις σε ποικίλα θέματα που αφορούν την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Σήμερα, εκτός από τα προαναφερθέντα, λειτουργούν Συμβουλευτικά Κέντρα σε πολλά ελληνικά πανεπιστήμια. Εντούτοις, η χρηματοδότηση είναι ανεπαρκής και η στελέχωση των κέντρων με επαγγελματίες ψυχικής υγείας αναντίστοιχη σε αριθμό με τους/τις φοιτητές-τριες. Ως αποτέλεσμα, οι ανάγκες των φοιτητών-τριών δεν καλύπτονται επαρκώς. Η πολυπολιτισμική ανάπτυξη και οι σημαντικές αλλαγές στις κοινωνικές δομές που βιώνει η ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια, εγείρουν την ανάγκη για νέες, εναλλακτικές προσεγγίσεις στον τομέα της συμβουλευτικής φοιτητών-τριών. Για παράδειγμα, υπάρχει μία όλο και μεγαλύτερη ανάγκη για συμβουλευτική στήριξη αλλοδαπών φοιτητών-τριών. Η ανάγκη αυτή προκύπτει από την εντατικοποίηση των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων Erasmus ή Socrates, καθώς και από ποικίλα άλλα διεθνή προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Στο χώρο της συμβουλευτικής ψυχολογίας στην Ελλάδα παρατηρείται μία ταχεία ανάπτυξη τόσο της επαγγελματικής όσο και της ερευνητικής δραστηριότητας, καθώς και μια αυξανόμενη ζήτηση τόσο για εξειδικευμένη μεταπτυχιακή εκπαίδευση όσο και για συμβουλευτικές υπηρεσίες στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Αυτή η ανάπτυξη εκφράζεται ως εξής:

(α) Υπάρχει μία αύξηση στις εκδόσεις που έχουν ως θέμα τη συμβουλευτική ψυχολογία, τη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, τόσο των ακαδημαϊκών εγχειριδίων όσο και των επιστημονικών περιοδικών, ενημερωτικών εντύπων, και επιστημονικών άρθρων. Επίσης, παρατηρείται αύξηση και ποικιλία στα μαθήματα συμβουλευτικής ψυχολογίας και συμβουλευτικής που προσφέρονται στα πανεπιστήμια.

(β) Στα ιδιωτικά κέντρα εκπαίδευσης (Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών) που λειτουργούν στη χώρα μας, πολλά από τα οποία συνεργάζονται και με πανεπιστήμια άλλων αγγλοσαξονικών ευρωπαϊκών χωρών, σημειώνεται επίσης μια άνθιση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών στη Συμβουλευτική Ψυχολογία.

(γ) Σταδιακά, προκηρύσσονται θέσεις διδακτικού και επιστημονικού προσω-

πικού (Δ.Ε.Π.) για συμβουλευτικούς ψυχολόγους στα πανεπιστήμια, γεγονός που αποτελεί και μία ένδειξη της αναγνώρισης και αποδοχής της επιστήμης μεταξύ των ακαδημαϊκών δασκάλων. Η στελέχωση των Α.Ε.Ι. με συμβουλευτικούς ψυχολόγους αποτελεί και το πρώτο βήμα για την έναρξη εντατικών προσπαθειών τόσο για μεταπτυχιακά προγράμματα όσο και για διαδικασίες πιστοποίησης.

(δ) Ακόμη, διεξάγονται όλο και συχνότερα, προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης που εστιάζουν στη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Από το 1999 και μέχρι σήμερα λειτουργούν Γραφεία Σ.Ε.Π. (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με στόχο τη στήριξη της εφαρμογής του Σ.Ε.Π. στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. Επίσης, από το 1999 λειτουργούν και Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.), για τη στήριξη μαθητών, καθηγητών και γονέων, τα οποία καλύπτουν όλη την επικράτεια. (Κασσωτάκης & Φωτιάδου-Ζαχαρίου, 2002).

(ε) Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί ή τα Συμβουλευτικά Κέντρα όλο και πληθαίνουν τα τελευταία χρόνια, τόσο σε Δήμους και Κοινότητες της Αττικής, όσο και στις υπόλοιπες περιοχές, στοχεύοντας στην προώθηση της ψυχικής υγείας στη χώρα μας.

(στ) Στο χώρο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το ΥΠ.Ε.Π.Θ. έχει θεσπίσει επίσης τα Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕ.Δ.Δ.Υ., πρώην Κ.Δ.Α.Υ.). Οι υπηρεσίες αυτές έχουν στόχο τη διάγνωση, αξιολόγηση και υποστήριξη των μαθητών-τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Επίσης αναλαμβάνουν την υποστήριξη, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, των γονέων και της κοινωνίας.

(ζ) Τις τελευταίες δύο δεκαετίες δημιουργούνται θέσεις εργασίας για συμβουλευτικούς ψυχολόγους σε ιδιωτικά και σε κάποια πρότυπα δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σε πανεπιστημιακό επίπεδο, όπως προαναφέρθηκε, ιδρύονται συμβουλευτικά κέντρα στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα όλης της χώρας.

Σήμερα, η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Ελλάδα έχει εφαρμογή: (α) σε κέντρα ψυχικής υγιεινής, (β) σε αρκετά πανεπιστήμια και σε κάποια ιδιωτικά σχολεία, (γ) σε συμβουλευτικά κέντρα πρόληψης ή/και απεξάρτησης που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, (δ) σε συμβουλευτικά κέντρα για κακοποιημένες γυναίκες και για θέματα απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης γυναικών (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας), που εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών, (ε) σε ιδρύματα υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών (νοσοκομεία, ιδρύματα περίθαλψης, αποκατάστασης, επανένταξης, κ.τ.λ.), (στ) σε οργανισμούς, όπως είναι οι τράπεζες, (ζ) σε κρατικές υπηρεσίες όπως είναι οι ένοπλες δυνάμεις, το σωφρονιστικό σύστημα, κ.ά., (η) σε ομάδες Συμβουλευτικής Γονέων (Σχολές Γονέων) που διοργανώνονται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) της Γενικής Γραμμα-

τείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Παιδείας, από τοπικές ενορίες και από σχολεία (Σύλλογοι Γονέων), (θ) σε κάποιους ιδιωτικούς οργανισμούς, (ι) σε ιδιωτικά ανεξάρτητα πλαίσια (ιδιωτική άσκηση του επαγγέλματος) και γενικά, (κ) σε συμβουλευτικά κέντρα των δήμων της χώρας μας, που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ατόμων κάθε ηλικίας και στην παροχή ψυχολογικής υποστήριξης ιδιαίτερα στις ευπαθείς ομάδες. Τα κέντρα αυτά είναι στελεχωμένα με διεπιστημονικές ομάδες, που απαρτίζονται από διάφορους ειδικούς ψυχικής υγείας, όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδοψυχίατρους κ.ά.

Τέτοιου είδους δραστηριότητες απεικονίζουν το ευρύ φάσμα εφαρμογών της συμβουλευτικής ψυχολογίας σε ποικίλες εκφάνσεις της ζωής. Σε όλα αυτά τα πλαίσια, η συμβουλευτική ψυχολογία πραγματεύεται ζητήματα που σχετίζονται με την προαγωγή της ευημερίας στον άνθρωπο, την ενδυνάμωση των γονεϊκών δεξιοτήτων, τον εμπλουτισμό των σχέσεων, την επίλυση συγκρούσεων, ζητήματα αποκατάστασης, προβλήματα σεξουαλικά, υπαρξιακά, πνευματικά, θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης και πολλά άλλα, μέσα από προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, έγκαιρης παρέμβασης και θεραπευτικής αντιμετώπισης.

Το ζήτημα όμως είναι ότι οι άνθρωποι που κατέχουν θέσεις στα παραπάνω πλαίσια δεν είναι όλοι καταρτισμένοι στην ειδικότητα αυτή. Το θέμα αυτό μας φέρνει αντιμέτωπους με αδυναμίες, άλλες από τις οποίες ανάγονται σε θέματα πολιτικής που θεσπίζει το κράτος για την παροχή άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος, και άλλες που ανάγονται σε ζητήματα κατάρτισης των συμβουλευτικών ψυχολόγων.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Σε σχέση με την πολιτική που εφαρμόζει το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την άδεια άσκησης του επαγγέλματος του ψυχολόγου, στην Ελλάδα, με την κατοχή πρώτου πτυχίου Ψυχολογίας παρέχεται γενική άδεια άσκησης επαγγέλματος ψυχολόγου. Παρά το ότι έχουν συσταθεί επιτροπές και έχουν κατατεθεί εκθέσεις και προτάσεις για τα κριτήρια που πρέπει να πληρούν κάποιες ειδικότητες της ψυχολογίας (μέχρι στιγμής για τη σχολική, την οργανωτική και την κλινική) και υπάρχουν σχετικές υπουργικές αποφάσεις, που έχουν δημοσιευθεί σε αντίστοιχα ΦΕΚ, η νομοθεσία αυτή παραμένει ανενεργή. Η κατάσταση αυτή συνεπάγεται ότι για να προσληφθεί κάποιος σε κάποια από τις παραπάνω θέσεις άσκησης της συμβουλευτικής και της συμβουλευτικής ψυχολογίας δεν απαιτείται να έχει απαραίτητα την αντίστοιχη ειδικότητα. Επομένως, αυτό που τελικά γίνεται στην Ελλάδα είναι ότι πολλές από αυτές τις θέσεις τελικώς καταλαμβάνονται από ψυ-

χολόγους, ανεξαρτήτως ειδικεύσεως. Βεβαίως προτιμώνται ψυχολόγοι με κάποιο μεταπτυχιακό δίπλωμα, το οποίο όμως μπορεί να είναι και άλλης ειδικότητας από τη Συμβουλευτική Ψυχολογία (π.χ., εξελικτική, σχολική, εκπαιδευτική ή κλινική ψυχολογία). Τα παραπάνω δεδομένα δημιουργούν σύγχυση και στον επαγγελματικό κλάδο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας.

Όσον αφορά τα ζητήματα κατάρτισης των συμβουλευτικών ψυχολόγων, το κράτος πρόσφατα ενέκρινε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στη Συμβουλευτική Ψυχολογία και τη Συμβουλευτική, τα οποία άρχισαν να λειτουργούν από το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010. Μέχρι πρότινος, δεν υπήρχε κανένα επίσημο μεταπτυχιακό πρόγραμμα με συστηματική και οργανωμένη εκπαίδευση που να απονέμει την ειδικεύση της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι στην Ελλάδα σήμερα έχουν σπουδάσει είτε στο εξωτερικό (κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία, στις Η.Π.Α. και στον Καναδά) είτε έχουν παρακολουθήσει προγράμματα που παρέχονται από κολέγια και σωματεία μη αναγνωρισμένα από το κράτος (τα λεγόμενα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών). Ορισμένα από αυτά τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά κέντρα συνεργάζονται με κάποιο εκπαιδευτικό ινστιτούτο ή πανεπιστήμιο του εξωτερικού, το οποίο αναγνωρίζει το δίπλωμα που παρέχουν και παράλληλα πιστοποιεί ή επικυρώνει την εκπαίδευση που πραγματοποιείται στην Ελλάδα. Όσοι-ες αποφοιτούν από παρόμοια εργαστήρια ελευθέρων σπουδών και αποκτούν πτυχίο αναγνωρισμένο από το αλλοδαπό πανεπιστήμιο, αναγνωρίζονται παράλληλα ως συμβουλευτικοί ψυχολόγοι ή σύμβουλοι στη χώρα εκείνη. Είναι ένα ζήτημα που μαζί με το όλο θέμα της μη αναγνώρισης σπουδών από μη κρατικά ιδρύματα, αντικατοπτρίζει και τη μειωμένη κρατική αναγνώριση που έχει η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Ελλάδα, καθώς και την έλλειψη μίας ξεκάθαρης επαγγελματικής ταυτότητας του κλάδου.

Ένα άλλο ζήτημα που χρήζει αντιμετώπισης είναι ότι η συμβουλευτική, όπως ασκείται αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε μία δυτική προσέγγιση της συμβουλευτικής ψυχολογίας και εξ αυτού σχολιάζεται ως μη απόλυτα σχετιζόμενη με το ελληνικό πολιτισμικό πλαίσιο. Η επιστημονική ενασχόληση με το ζήτημα αυτό είναι σχεδόν μηδαμινή στη χώρα μας. Δε φαίνεται να υπάρχουν έρευνες που να συσχετίζουν τη δυτική προσέγγιση της συμβουλευτικής με την ελληνική κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα. Παρά το ότι υπάρχει ποικιλία θεωριών, πολύ λίγα πορίσματα ερευνών βρίσκει κανείς όταν αναζητά συγκεκριμένα μοντέλα συμβουλευτικής που να παρουσιάζουν ευαισθητοποίηση στο εκάστοτε πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζονται.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Ωστόσο, αρκετές ευκαιρίες προβάλλουν στην ελληνική κοινωνία που μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη των στόχων της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Για παράδειγμα, η συμμετοχή Ελλήνων ερευνητών και ακαδημαϊκών δασκάλων του χώρου της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας σε διεθνείς επιστημονικές εταιρείες και επιστημονικές συναντήσεις, ποικίλα ερευνητικά προγράμματα και δίκτυα, και άλλες διεθνείς συνεργασίες, έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της έρευνας και της άσκησης του επαγγέλματος στη χώρα μας.

Για παράδειγμα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συνεργασία με τη FEDORA-PSYCHE [FEDORA (Forum Europeen de l'Orientation Academique, Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ακαδημαϊκού Προσανατολισμού, www.fedora.eu.org), καθώς και η ομάδα εργασίας PSYCHE (Psychological Counselling in Higher Education, Ψυχολογική Συμβουλευτική στην Ανώτατη Εκπαίδευση)] εμπλουτίζει όσους-ες συμμετέχουν σ' αυτήν, γιατί τους προσφέρει τη δυνατότητα να διερευνήσουν και να προσεγγίσουν ατομικά ή ομαδικά ζητήματα που απασχολούν τους/τις νέους-ες, από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Μια τέτοια ευκαιρία ανταλλαγής και εμπλουτισμού γνώσης δόθηκε στους/στις συμμετέχοντες-ουσες στο συνέδριο της FEDORA-PSYCHE που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Κρήτης το 2007 και στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία. Τα πρακτικά του συνεδρίου εκδόθηκαν από τις εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα (Giovazolias, Karademas, & Kalantzi-Azizi, 2008).

Συμβουλευτικοί ψυχολόγοι, που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά, εκπαιδευτικά και θεωρητικά πλαίσια κατάρτισης, συνεργάζονται στενά με στόχο να εγκαθιδρύνουν ένα κοινό έδαφος για την ανακάλυψη θεραπευτικών προσεγγίσεων που θα είναι ευαισθητοποιημένες στην πολυπολιτισμική κοινωνία που ζούμε. Επιπροσθέτως, ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα ανταλλαγής ακαδημαϊκών δασκάλων, ερευνητών-τριών και φοιτητών-τριών παρέχουν πολλαπλές ευκαιρίες για διαθεματικότητα και διαπολιτισμικότητα στο διάλογο και την εκπαίδευση.

Η πρόοδος της τεχνολογίας παρέχει σταδιακά εναλλακτικούς τρόπους παροχής των υπηρεσιών της συμβουλευτικής που μπορούν να υπερπηδήσουν ακόμη και θέματα απόστασης (Ευσταθίου, Ευθυμίου, & Καλαντζή-Αζίζι, 2007). Οι τηλεφωνικές γραμμές SOS άμεσης βοήθειας υπάρχουν εδώ και αρκετά χρόνια σε κρατικό και ιδιωτικό επίπεδο. Η τηλε-συμβουλευτική, μέσω του διαδικτύου, έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται από συμβουλευτικά κέντρα διάφορων πανεπιστημίων και άλλων φορέων (Ευσταθίου, 2006). Η εποπτεία μέσω τηλεφώνου και μέσω διαδικτύου έχει επίσης υιοθετηθεί από ιδιωτικά κολέγια και άλλα ιδιωτικά εκπαιδευτικά κέντρα που οργανώνουν προγράμματα συμβουλευτικής κατάρτισης. Παρόμοια, η χρήση βίντεο για την κατάρτιση και την εποπτεία χρησιμοποιείται ήδη από πολλά χρόνια.

Τα μέλη πολλών συμβουλευτικών κέντρων, ιδιωτικών ή κρατικών φορέων δραστηριοποιούνται στην προσφορά άμεσης ψυχολογικής στήριξης ατόμων που βιώνουν κρίσιμες καταστάσεις. Για παράδειγμα, αναφέρεται η στήριξη της μη κερδοσκοπικής εταιρείας ΜΕΡΙΜΝΑ στους συγγενείς και φίλους των παιδιών από τη Φαρκαδόνα που χάθηκαν στο πέταλο του Μαλιακού κόλπου και στη στήριξη των κατοίκων που βίωσαν απώλειες στις πρόσφατες πυρκαγιές στο Νομό Ηλείας. Τελευταία, με πρωτοβουλία μελών της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής, ξεκίνησε ο θεσμός “σύμβουλοι χωρίς σύνορα”. Τα πρώτα μέλη έχουν ήδη εκπαιδευθεί και έχουν ξεκινήσει το έργο τους.

Οι αυξανόμενες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας για υπηρεσίες ψυχικής υγείας οδηγεί όλο και περισσότερα άτομα σε σπουδές συμβουλευτικής ψυχολογίας και ψυχοθεραπείας είτε στο εξωτερικό είτε στο εσωτερικό, στα πανεπιστήμια και στα ιδιωτικά κολέγια και εργαστήρια ελευθέρων σπουδών της χώρας, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο αριθμός των ειδικών στο χώρο. Η αύξηση του αριθμού συμβουλευτικών ψυχολόγων αυξάνει και την πιθανότητα να ενσωματωθούν υπηρεσίες συμβουλευτικής ψυχολογίας όχι μόνο στην εκπαίδευση αλλά και σε εταιρίες, οργανισμούς και άλλα ιδρύματα για την ψυχολογική στήριξη των υπαλλήλων τους.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ

Οι εξωτερικές απειλές της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα πηγάζουν κατ' αρχάς από τις εσωτερικές της αδυναμίες. Η κυριότερη απειλή αναφορικά με την εξέλιξη της στην Ελλάδα είναι η απουσία μίας ξεκάθαρης ταυτότητας, η οποία επηρεάζει και επηρεάζεται από διάφορους άλλους παράγοντες και μπορεί να οδηγήσει σε ακόμη μεγαλύτερες απειλές όπως:

(α) *Η ανεπαρκής κατάρτιση*. Οι απόφοιτοι των Τμημάτων Ψυχολογίας αποκτούν την άδεια ασκήσεως του επαγγέλματος του ψυχολόγου αμέσως μετά το πέρας των προπτυχιακών τους σπουδών. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι αμέσως μετά την ολοκλήρωση της τετραετούς φοίτησης τους στο πανεπιστήμιο δικαιούνται να εργαστούν επαγγελματικά είτε ως ελεύθεροι επαγγελματίες είτε σε κάποιο δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα.

Παρόλο που τα προπτυχιακά προγράμματα ψυχολογίας είναι τετραετή (σε αντίθεση με τα Βρετανικά που είναι τριετή, ενώ τον τέταρτο χρόνο αποκτούν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών) και εμπεριέχουν στο πρόγραμμα σπουδών πρακτική άσκηση με εποπτεία, αυτό γίνεται μόνο σε επίπεδο ευαισθητοποίησης και μιας πρώτης επαφής με τα διαφορετικά πλαίσια εφαρμογής της ψυχολογίας γενικότερα. Επιπλέον, η εποπτεία που παρέχεται είναι η απολύτως στοιχειώδης και σαφώς δεν προ-

ετοιμάζει τους φοιτητές να χειριστούν περιστατικά που χρήζουν συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας, την οποία όμως αρκετοί από αυτούς ασκούν ανεξέλεγκτα πάραυτα.

(β) Τα ασαφή όρια ανάμεσα στη Συμβουλευτική Ψυχολογία και τη Συμβουλευτική (Gale & Austin, 2003). Οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι στην Ελλάδα είναι κυρίως μέλη των ελληνικών επαγγελματικών εταιρειών ψυχολογίας και έχουν πρώτο πτυχίο ψυχολογίας από ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας ή του εξωτερικού, ενώ οι σύμβουλοι είναι κυρίως μέλη της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής, η οποία αναγνωρίζει ως συμβούλους άτομα που προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα σπουδών, αλλά έχουν εκπαιδευτεί σε μια “βιβλιογραφικά τεκμηριωμένη προσέγγιση της ψυχολογίας”, όπως αναγράφεται στην ιστοσελίδα της (www.hac.com.gr). Οι σύμβουλοι εκπαιδεύονται σε ιδρύματα του εξωτερικού ή σε ελληνικά εργαστήρια ελευθέρων σπουδών, τα οποία δέχονται για εκπαίδευση και πτυχιούχους άλλων ειδικοτήτων και σε κάποιες περιπτώσεις και μη πτυχιούχους, απόφοιτους Λυκείου. Μετά το πέρας των σπουδών τους οι σύμβουλοι γίνονται μέλη της Ελληνικής (και κατευθείαν και της Ευρωπαϊκής) Εταιρείας Συμβουλευτικής. Αποκτούν Ευρωπαϊκό Πιστοποιητικό Συμβούλου που τους “νομιμοποιεί” να ασκούν το επάγγελμα του συμβούλου, δεν αναγνωρίζονται όμως από το ελληνικό κράτος. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι σε κάποιες ευρωπαϊκές χώρες οι σύμβουλοι εκπαιδεύονται και στην ψυχοθεραπεία και εργάζονται ως ψυχοθεραπευτές. Για παράδειγμα, η Βρετανική Εταιρεία Συμβουλευτικής (B.A.C.) έχει πρόσφατα (το 2000) μετονομασθεί σε Βρετανική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας (British Association for Counselling and Psychotherapy – B.A.C.P.) και αριθμεί πάνω από 29.000 μέλη. Στην Ελλάδα, τα κριτήρια πιστοποίησης για τους ψυχολόγους-ψυχοθεραπευτές που έχουν προταθεί από ειδική υποεπιτροπή, που συστάθηκε για το σκοπό αυτό από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή.

Έτσι, υπάρχουν σήμερα στη χώρα μας άτομα που δρουν ως επαγγελματίες με μεταπτυχιακό δίπλωμα στη συμβουλευτική και πρώτο πτυχίο ψυχολογίας, που από τη μια έχουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, από την άλλη όμως μπορεί να μην έχουν την επαρκή εκπαίδευση που απαιτεί η ειδίκευση στη Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αντίστοιχα, υπάρχουν άνθρωποι με επαρκή εκπαίδευση στη συμβουλευτική, χωρίς πρώτο πτυχίο ψυχολογίας, και άρα δεν έχουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ψυχολόγου, ή άλλοι που έχουν πτυχίο ψυχολογίας και άδεια, και διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη Συμβουλευτική Ψυχολογία. Τέτοιου είδους περιστάσεις οδηγούν στην αναγκαιότητα οριοθέτησης της ταυτότητας αυτών των ειδικοτήτων.

(γ) Η έλλειψη κριτηρίων πιστοποίησης. Μία άλλη μεγάλη απειλή σε σχέση με την εξέλιξη και αναγνώριση της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα σχετίζεται με την έλλειψη κριτηρίων πιστοποίησης για τους συμβουλευτικούς ψυχολόγους, γε-

γονός που έχει οδηγήσει σε μία απρογραμμάτιστη και αδικαιολόγητη ανάπτυξη, όπου διάφοροι ισχυρίζονται ότι είναι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι με αμφισβητούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο. Άνθρωποι χωρίς τα απαιτούμενα προσόντα ή την κατάλληλη επαγγελματική εμπειρία, ονομάζουν εαυτούς “συμβουλευτικούς ψυχολόγους” χωρίς να υφίστανται καμία κύρωση.

Παρατηρείται επίσης συχνά το φαινόμενο, άτομα με καλές προθέσεις και κίνητρο τη βοήθεια προς το συνάνθρωπο, άτομα που δραστηριοποιούνται σε φιλανθρωπικά ή μη κερδοσκοπικά σωματεία, να αναλαμβάνουν καθήκοντα συμβούλου. Ωστόσο, η εργασία που προσφέρουν μπορεί σε τελική ανάλυση να μειώνει στα μάτια του ευρέως κοινού την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των συμβουλευτικών ψυχολόγων.

Δεδομένου ότι η Συμβουλευτική Ψυχολογία, ως ειδικευση, δε συμπεριλαμβάνεται ακόμη στην επίσημη ταξινόμηση των επαγγελμάτων της ΕΣΥΕ -Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΣΤΕΠ – 92) που βασίζεται στην απογραφή του 2001, το κοινό δεν τη γνωρίζει και αυτό οδηγεί σε προβλήματα αποδοχής και αναγνώρισής της. Εξειδικευμένες προσπάθειες για τη διαφοροποίηση της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας από την Κλινική Ψυχολογία καθώς και από τη Συμβουλευτική γίνονται σχεδόν αποκλειστικά από ακαδημαϊκούς δασκάλους.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

Μεταπτυχιακά προγράμματα

Σήμερα όλοι οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι και οι σύμβουλοι που εργάζονται στην Ελλάδα έχουν αποκτήσει τα πτυχία τους στο εξωτερικό κυρίως σε ευρωπαϊκές χώρες, στον Καναδά και στις Η.Π.Α. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για ψυχολογική συμβουλευτική στην Ελλάδα και ο κλάδος της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας στοχεύει να περιφρουρήσει τον τομέα αυτό, καθιερώνοντας προδιαγραφές και ορίζοντας κριτήρια πιστοποίησης και άδειας άσκησης του επαγγέλματος. Αυτή τη στιγμή, έχουν ήδη εγκριθεί από το Υπουργείο Παιδείας και λειτουργούν δύο μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης στη Συμβουλευτική Ψυχολογία και τη Συμβουλευτική, προκειμένου να καλυφθεί μία επείγουσα ανάγκη για την πρόοδο του επαγγέλματος στην Ελλάδα. Υπάρχει: (1) το Διαπανεπιστημιακό, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Συμβουλευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική στην Εκπαίδευση, την Υγεία, την Εργασία” του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και (2) το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών “Συμ-

βουλευτική στην Ειδική Αγωγή, την Εκπαίδευση και την Υγεία” του Τμήματος Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Τα συγκεκριμένα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών δίνουν έμφαση στην ενσωμάτωση της θεωρίας, της προσωπικής θεραπείας, της πρακτικής άσκησης και της εποπτείας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια αρκετά ελληνικά πανεπιστήμια έχουν προκηρύξει ακαδημαϊκές θέσεις στο γνωστικό αντικείμενο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, μία ένδειξη ότι το κράτος αρχίζει να συνειδητοποιεί την ανάγκη του εφαρμοσμένου αυτού κλάδου της ψυχολογίας για τη χώρα μας.

Συμβουλευτικά κέντρα φοιτητών

Ταντόχρονα, ένας νέος νόμος που ψηφίστηκε πρόσφατα από τη Βουλή (3549/20-3-2007, άρθρο 12), ορίζει μεταξύ άλλων, ότι “σε κάθε Τμήμα προβλέπεται από τον Εσωτερικό Κανονισμό λειτουργίας του οικείου ΑΕΙ, η σύσταση και λειτουργία υπηρεσίας υποστήριξης φοιτητών και σπουδαστών με σκοπό την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς αυτούς για την ομαλή μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την υποστήριξη φοιτητών και σπουδαστών με αναπηρία ή φοιτητών και σπουδαστών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών τους”. Επί του παρόντος, από τα 22 Α.Ε.Ι. μόνο στα 10 λειτουργεί Συμβουλευτικό Κέντρο για Φοιτητές, ορισμένα σε επίπεδο Τμήματος και άλλα σε επίπεδο Ιδρύματος. Κανένα από αυτά δεν έχει επαρκές προσωπικό λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησης.

Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, που είναι το παλαιότερο στην Ελλάδα και διεθνώς το πλέον αναγνωρισμένο όλων, υπάρχει αυτή τη στιγμή μόνο ένα Συμβουλευτικό Κέντρο για τους φοιτητές, που στελεχώνεται από μια κλινική ψυχολόγο πλήρους απασχόλησης και μια γραμματέα για να καλυφθούν οι ανάγκες περίπου 117.000 φοιτητών. Η διοίκηση του Πανεπιστημίου ισχυρίζεται ότι δεν υπάρχει επαρκής κρατική χρηματοδότηση ώστε να προσληφθούν και άλλοι επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Προκειμένου να βοηθήσουν κατά ένα μέρος στην κάλυψη των φοιτητικών αναγκών, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές του προγράμματος της κλινικής ψυχολογίας πραγματοποιούν μέρος της πρακτικής τους άσκησης στο Συμβουλευτικό Κέντρο. Πρόσφατα (από το 2007) άρχισε να λειτουργεί και “Μονάδα Κοινωνικής Παρέμβασης” στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων των φοιτητών και των εργαζομένων του Ιδρύματος, υπό την εποπτεία της Α΄ Ψυχιατρικής Κλινικής του Αιγινήτειου Νοσοκομείου. Στελεχώνεται από ψυχίατρο, ψυχολόγο και κοινωνική λειτουργό, λειτουργεί δύο φορές την εβδομάδα σε δύο διαφορετικά γραφεία, ένα στην Πανεπιστημιούπολη και ένα στη Φοιτητική Λέσχη, στο κέντρο της Αθήνας. Στο Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης του

Α.Π.Θ. εργάζονται δύο επαγγελματίες ψυχολόγοι με μόνιμη πλέον σχέση εργασίας και ένα άτομο με ιδιωτική σύμβαση. Το Κέντρο εξυπηρετεί το σύνολο των φοιτητών/τριών του Ιδρύματος και λειτουργεί δύο ημέρες τα πρωινά και τρεις ημέρες τα απογεύματα.

Ελπίζουμε ότι η νέα νομοθετική ρύθμιση θα ανοίξει τις πύλες για την ίδρυση περισσότερων Συμβουλευτικών Κέντρων με περισσότερους επαγγελματίες, ώστε να καλυφθούν όσο το δυνατόν πληρέστερα οι ανάγκες του φοιτητικού πληθυσμού.

Συμβουλευτική στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Το Υπουργείο Παιδείας προσπαθεί τον τελευταίο καιρό να προωθήσει συμβουλευτικά προγράμματα πρόληψης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτή τη στιγμή λειτουργούν δεκαπέντε Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων (Σ.Σ.Ν.) από τους 60 που προβλέπονται για όλη την επικράτεια. Οι δεκαπέντε που λειτουργούν σήμερα, έχουν στελεχωθεί αντίστοιχα με δεκαπέντε αποσπασμένους εκπαιδευτικούς. Επιπροσθέτως, έχουν στελεχωθεί και με αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι έχουν εξειδικευμένες σπουδές στους τομείς της παιδοψυχιατρικής, της ψυχολογίας, και της κοινωνικής εργασίας, ως επιστημονικό προσωπικό που πλαισιώνει τους Σ.Σ.Ν. Ως βασικοί στόχοι των Σ.Σ.Ν. ορίζονται: (α) η εφαρμογή και δημιουργία προγραμμάτων πρόληψης ψυχικής υγείας στα σχολεία, πρόληψης ναρκωτικών και εξαρτησιογόνων ουσιών, (β) η αξιολόγηση και αντιμετώπιση μαθησιακών δυσκολιών παιδιών και εφήβων, και (γ) η παροχή συμβουλευτικής ατόμων, γονέων, οικογενειών σε κρίση, γονέων παιδιών με ειδικές ανάγκες, εκπαιδευτικών κ.ά. Για κάθε Σ.Σ.Ν. προβλέπονται οργανικές θέσεις για έναν γιατρό (παιδοψυχίατρο ή ψυχίατρο), δύο ψυχολόγους, και δύο κοινωνικούς λειτουργούς (πτυχιούχους του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και Σχολών Κοινωνικής Εργασίας).

Επίσης, υπάρχουν μερικά καλά δημόσια και ιδιωτικά σχολεία που λειτουργούν σωστά και αποτελεσματικά τα δικά τους Κέντρα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής, με στελέχωση από κλινικούς, αναπτυξιακούς και σχολικούς ψυχολόγους. Ο μελλοντικός στόχος θα πρέπει να εστιαστεί στην ορθή λειτουργία όλων των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων που προβλέπει το ΥΠ.Ε.Π.Θ., καθώς και στην ενσωμάτωση Συμβουλευτικών Κέντρων σε όλα τα δημόσια σχολεία της χώρας.

Συμβουλευτικά κέντρα σε δήμους και κοινότητες

Αρκετοί δήμοι και κοινότητες έχουν θεσπίσει τα τελευταία χρόνια συμβουλευτικά κέντρα με σκοπό την προάσπιση και βελτίωση της ψυχικής υγείας των κατοίκων των

δήμων, μέσα από την αντιμετώπιση προβλημάτων και την παροχή ψυχολογικής στήριξής τους. Εφαρμόζουν προγράμματα πρόληψης, αξιολόγησης, κοινωνικής ένταξης μειονοτικών ομάδων, καθώς και ψυχολογικής συμβουλευτικής σε παιδιά, εφήβους, γονείς, εκπαιδευτικούς, ηλικιωμένους, και άλλες ιδιαίτερες ομάδες. Μελλοντικά, η κύρια μέριμνα των δήμων και κοινοτήτων που έχουν θεσπίσει παρόμοια προγράμματα θα πρέπει να είναι η στελέχωσή τους με κατάλληλο και επαρκές επιστημονικό προσωπικό, καθώς και η ανταπόκρισή τους σε όσο το δυνατόν περισσότερα αιτήματα των δημοτών τους. Επίσης, θα πρέπει και οι υπόλοιποι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης να δρομολογήσουν τη δημιουργία παρόμοιων συμβουλευτικών κέντρων.

Συμβουλευτικές υπηρεσίες παρέχονται, επίσης, εδώ και κάποια χρόνια με αρκετή επιτυχία, μέσω των Σχολών Γονέων που έχει θεσπίσει το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.Ε.Κ.Ε.), της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Υπουργείου Παιδείας, σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας. Επειδή τα πρόγραμμα αυτά συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το κράτος θα πρέπει να μεριμνήσει για τη συνέχισή τους και μετά το πέρας της χρηματοδότησης.

Συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση

Δυνατότητες για συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση των συμβουλευτικών ψυχολόγων στην Ελλάδα παρέχονται αυτή τη στιγμή μέσω ημερίδων, εκπαιδευτικών σεμιναρίων, συνεδρίων, και άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που οργανώνουν τα μέλη του κλάδου Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Συμβουλευτικής Εταιρείας, ιδιωτικά κολέγια και κέντρα συμβουλευτικής εκπαίδευσης, καθώς και οργανώσεις και τμήματα ανθρώπινου δυναμικού εταιριών που παρέχουν μεταπτυχιακά διπλώματα και βεβαιώσεις σπουδών σε συγκεκριμένους τομείς της Συμβουλευτικής. Όλα αυτά τα κέντρα δεν είναι κατά κανόνα επισήμως αναγνωρισμένοι φορείς. Οι μελλοντικές μας προσπάθειες θα πρέπει να κατευθυνθούν προς την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων Συμβουλευτικής Ψυχολογίας ως μέρος των προγραμμάτων διά βίου μάθησης και εκπαίδευσης ενηλίκων των κρατικών πανεπιστημίων καθώς και άλλων επίσημα αναγνωρισμένων φορέων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Η παρούσα ανάλυση SWOT καταδεικνύει ότι, παρότι η Συμβουλευτική Ψυχολογία υπάρχει ως επιστημονικός κλάδος και ως επάγγελμα, δεν έχει ακόμη επισήμως ανα-

γνωριστεί στην Ελλάδα, εφόσον μέχρι πρόσφατα τουλάχιστον δεν υπήρχαν ούτε επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα, ούτε κρατικές ρυθμίσεις και κριτήρια πιστοποίησης.

Οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι που ασκούν κλινικό έργο, που διδάσκουν ή ασχολούνται με την έρευνα, αυξάνονται στη χώρα μας συνεχώς και αποδεικνύουν τις ικανότητες και την επάρκειά τους. Εντούτοις, για να μπορέσουν να αποδείξουν επί της ουσίας την υπευθυνότητά τους, θα πρέπει να ακολουθήσουν το μοντέλο του επιστήμονα-επαγγελματία, υποστηρίζοντας τη θεωρία τους με έρευνες και χρησιμοποιώντας πληροφορίες από το κλινικό έργο για να δημιουργήσουν νέες ερευνητικές υποθέσεις (Myers, 2007. Shapiro, 2002). Υψηλά εκπαιδευτικά και επαγγελματικά κριτήρια θα διαφυλάξουν την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία της ειδίκευσης αυτής. Αυτό είναι το πρώτο και θεμελιώδες βήμα για την ενδυνάμωση της επαγγελματικής θέσης του συμβουλευτικού ψυχολόγου, έτσι ώστε να αποκτήσει το επάγγελμα την απαραίτητη κοινωνική και νομική αναγνώριση.

Κατά συνέπεια, ένα από τα πλέον επείγοντα ζητήματα αυτή τη στιγμή είναι τα πιστοποιημένα μεταπτυχιακά προγράμματα, τα οποία ξεκίνησαν πρόσφατα, καθώς και πιστοποιημένα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις δεξιότητες και τεχνικές της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Κατ' αυτό τον τρόπο οι συμβουλευτικοί ψυχολόγοι θα λάβουν εξειδικευμένη εκπαίδευση σε θεωρία, έρευνα, πρόληψη, παρέμβαση, αξιολόγηση, και σε θέματα δεοντολογίας και ηθικής, ώστε να είναι όσο το δυνατόν καλύτερα προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που εμφανίζονται στη χώρα μας και ταυτόχρονα να μπορούν να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους. Μία σωστά δομημένη εκπαίδευση αποτελεί το θεμέλιο λίθο για αποτελεσματική και δεοντολογική άσκηση του επαγγέλματος της συμβουλευτικής ψυχολογίας. Ειδικότερα στη Συμβουλευτική Ψυχολογία αλλά και σε όλους τους κλάδους της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, κάθε μεταπτυχιακό δίπλωμα πρέπει να συνοδεύεται από την κατάλληλη πρακτική άσκηση και εποπτεία. Η άδεια άσκησης επαγγέλματος και η πιστοποίηση από επαγγελματικούς συλλόγους θα καθορίσει καλύτερα την ταυτότητα των συμβουλευτικών ψυχολόγων. Πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες ώστε να δημιουργηθούν θέσεις συμβουλευτικών ψυχολόγων στα σχολεία, σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, σε κέντρα ψυχικής υγείας και σε άλλους οργανισμούς και δημόσιους φορείς.

Επιπλέον, οργανωμένες προσπάθειες πρέπει να γίνουν για στενές και ουσιαστικές συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, συνεργασίες που θα αναμίξουν πολιτισμικά στοιχεία της χώρας καταγωγής και της χώρας εκπαίδευσης των συμβουλευτικών ψυχολόγων, με την ακαδημαϊκή γνώση, την επαγγελματική εμπειρία και τις πνευματικές τους πεποιθήσεις.

Στη σημερινή παγκόσμια κοινωνία της πολυπολιτισμικότητας και της πληθυ-

σμαιακής κινητικότητας, τόσο ο σύμβουλος ψυχοθεραπευτής, όσο και ο σύμβουλος ερευνητής, εξελίσσονται συνεχώς πολιτισμικά και αντιμετωπίζουν την πρόκληση της ενσωμάτωσης μιας ποικιλίας απόψεων και θεωρήσεων για τον κόσμο και ενός επαναπροσδιορισμού τόσο των αξιών που έχουν κληρονομήσει όσο και των νέων αξιών που αναδύονται. Κατά συνέπεια, η εστίαση της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Ελλάδα θα πρέπει πλέον να στοχεύει σε μοντέλα κατάρτισης και σε ηθικούς και δεοντολογικούς κανόνες που θα πρέπει να τροποποιηθούν για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού πολιτισμού, με τελικό στόχο να ανταποκριθεί στις επιταγές ενός κόσμου που συνεχώς μεταβάλλεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημητρόπουλος, Ε. (1992). *Συμβουλευτική και συμβουλευτική ψυχολογία. Η θεωρία της, η πράξη της, οι εφαρμογές της*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1994). *Σχολικός εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός και συμβουλευτική*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ευσταθίου, Γ. (2000). *Ψυχολογικές ανάγκες, στάσεις και προσδοκίες φοιτητών σχετικά με τη λειτουργία Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών*. Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Κλινικής Ψυχολογίας, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Ευσταθίου, Γ. (2006). *Ψυχολογική τηλεσυμβουλευτική μέσω νέων τεχνολογιών: Ένα πρόγραμμα παρέμβασης*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πρόγραμμα Ψυχολογίας, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Ευσταθίου, Γ., Ευθυμίου, Κ., & Καλατζή-Αζίζι, Α. (2007). Μορφές παροχής ψυχολογικών – συμβουλευτικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου. Στο Μ. Μαλιζιώση-Λοΐζου (Επ. Έκδ.), *Συμβουλευτική ψυχολογία: Σύγχρονες προσεγγίσεις* (σ. 201-231). Αθήνα: Ατραπός.
- Gale, A. U., & Austin, B. D. (2003). Professionalism's challenges to professional counselor's collective identity. *Journal of Counseling and Development*, 81, 3-10.
- Georgas, J. (1989). Family values in Greece: From collectivist to individualist. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 2, 326-342.
- Giovozoliatis, T., Karademas, E., & Kalantzi-Azizi, A. (2008). *Crossing internal and external borders: Practices for an effective psychological counselling in the European higher education*. FEDORA-PSYCHE, Athens: Ellinika Grammata.
- Καλατζή-Αζίζι, Α. (1996). (Επ. Έκδ.). *Ψυχολογική συμβουλευτική φοιτητών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Kalantzi-Azizi, A., & Malikioti-Loizos, M. (1994). Greece. In E. Bell, C. McDevitt, G. Rott, & P. Valerio (Eds.), *Psychological counselling in higher education. A European overview* (pp. 103-120). Napoli: Istituto Italiano per gli studi filosofici. La Città Del Sole.
- Καλογήρου, Κ. (1986). Μια ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης του θεσμού "Προσανατολι-

- σμός-Συμβουλευτική” στην Ελλάδα. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 1, 12-25.
- Κασσωτάκης, Μ., & Φωτιάδου-Ζαχαρίου, Τ. (2002). Η εφαρμογή και η εξέλιξη του επαγγελματικού προσανατολισμού στην Ελλάδα. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επ. Έκδ.), *Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός. Θεωρία και πράξη* (σ. 73-98). Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- Leong, F. T. L., & Savickas, M. L. (Eds.). (2007). International perspectives on counselling psychology: A special issue. *Applied Psychology: An International Review*, 56, 1.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1989). Ψυχολογικά – εκπαιδευτικά – κοινωνικά προβλήματα φοιτητών/σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 10-11, 23-31.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1992, Μάρτιος). *Οι απόψεις των φοιτητών για την ύπαρξη και τη χρησιμότητα συμβουλευτικού κέντρου. Πορίσματα έρευνας*. Ανακοίνωση στο Επιστημονικό Συμπόσιο με θέμα “Η Συμβουλευτική στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση”, Τομέας Ψυχολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1993). *Συμβουλευτική ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2000, Νοέμβριος). *Οι διαπροσωπικές σχέσεις εξελικτικά*. Ανακοίνωση στη Διημερίδα Εξελικτικής Ψυχολογίας και Σχολικής Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2007). Εισαγωγή. Στο Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου (Επ. Έκδ.), *Συμβουλευτική ψυχολογία: Σύγχρονες προσεγγίσεις* (σ. 11-21). Αθήνα: Ατραπός.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., & Παπαστυλιανού, Α. (2008). Ειδικό αφιέρωμα στην Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική Ψυχολογία. *Ψυχολογία*, 15, 1.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., & Παπαστυλιανού, Α. (Επ. Έκδ.). (2009). *Η συμβουλευτική ψυχολογία στους άνδρες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ., & Κλεφτάρας, Γ. (Επ. Έκδ.). (2006). *Η συμβουλευτική ψυχολογία στις γυναίκες*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., Στιβακτάκη, Μ., & Τσερμίδου, Λ. (2007). Συμβουλευτική ομηλίκων στο χώρο της εκπαίδευσης. Στο Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου (Επ. Έκδ.), *Συμβουλευτική ψυχολογία: Σύγχρονες προσεγγίσεις* (σ. 249-275). Αθήνα: Ατραπός.
- Malikiosi-Loizos, M., & Christodoulidi, F. (2008). *Counseling in the Greek culture*. (unpublished manuscript).
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (Β΄ έκδοση). Κέντρο Λεξικολογίας, Ε.Π.Ε.
- Myers, D. (2007). Implications of the Scientist-Practitioner Model in counseling psychology training and practice. *American Behavioral Scientist*, 50, 789-796.
- Mylonas, K., Gari, A., Giotsa A., Pavlopoulos, V., & Panagiotopoulou, P. (2006). Greece. In J. Georgas, J. Berry, F. J. R. van de Vijver, Ç. Kagitçibasi, & Y. H. Poortinga (Eds.), *Families across cultures: A 30-nation psychological study* (pp. 344- 352). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Nezlek, J. B., Kafetsios, K., & Smith, C. V. (2008). Emotions in everyday social encounters:

Correspondence between culture and self-construal. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39, 366-372.

- Παπαστυλιανού, Α., Αλεξοπούλου, Γ., Δουλάμη, Σ., Ταμπούρη, Σ., & Τσόλη, Χ. (2009). Τύποι συναισθηματικής διαπαιδαγώγησης από τον πατέρα και στοιχεία πολυπολιτισμικής συμβουλευτικής. Στο Μ. Μαλικιώση-Λοΐζου & Α. Παπαστυλιανού (Επ. Έκδ.), *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στους άνδρες* (σ. 159-192). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πλάτωνος Φαίδρος (2000) (Μεταφ. Ι. Θεοδωρακόπουλος). Αθήνα: Εστία.
- Shapiro, D. (2002). Renewing the scientist-practitioner model. *The Psychologist*, 15, 232-234.
- Τζέπογλου, Σ. (1989). Ο θεσμός “Συμβουλευτική – Προσανατολισμός” στα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η πραγματικότητα στο εξωτερικό και στη χώρα μας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 10-11, 51-58.
- Triandis, H. C. (1994). *Culture and social behaviour*. New York: McGraw-Hill.

COUNSELLING PSYCHOLOGY IN TODAY'S GREECE

Maria Malikiosi-Loizos

National and Kapodistrian University of Athens, Greece

Abstract: In this article the current status and future directions for counselling psychology in Greece are discussed. Specifically, the article is based on SWOT analysis, focusing on topics such as the identity of counselling psychology in Greece, its strengths and weaknesses, opportunities for development, objectives and strategies for its advancement. Beginning with a brief history of the development of counselling psychology in Greece, the article proceeds by identifying its strengths, which include a rapid growth of professional and research activity, and an increasing demand for specialized graduate education as well as counselling services. Weaknesses include the small recognition counselling psychology has as a specialty of psychology, compared to clinical psychology, as well as the lack of a clear professional identity. Opportunities concentrate around the possibility offered by the newly started graduate programs in counselling psychology to prepare qualified professionals, as well as around the possibility to incorporate counselling psychology services not only in mental health agencies but also in many other education and employment organizations. Steps like that will clarify to the general public what exactly is counselling psychology and will contribute to its recognition and acceptance as a separate specialty of psychology. One of the major threats but also challenges facing counselling psychology in Greece has to do with those who, without appropriate qualifications or professional experience, identify themselves as counselling psychologists without experiencing any impunity.

Key words: Counselling psychology, SWOT analysis

Address: Maria Malikiosi-Loizos, Faculty of Early Childhood Education, National and Kapodistrian University of Athens, Navarinou 13a, 106 80 Athens, Greece. Phone: +30-210-3688533. E-mail: mmalik@ecd.uoa.gr